

De ambities waren groot toen passend onderwijs in 2014 werd ingevoerd. Elke leerling met een 'gebruiksaanwijzing' zou terechtkomen op de juiste onderwijsplek, bij voorkeur op een reguliere school in de eigen buurt. Minder leerlingen met autisme (of met andere diagnoses) zouden naar het (voortgezet) speciaal onderwijs gaan. Maar wat heeft vijf jaar passend onderwijs leerlingen met autisme nu echt opgeleverd?

PASSEND ONDERWIJS:

Een prachtig maar moeilijk haalbaar ideaal

Door Julie Wevers

'In werkelijkheid is er de afgelopen vijf jaren niet zoveel veranderd voor deze leerlingen,' zegt Sander Begeer, samen met de NVA oprichter van het NAR. 'Dat is ook wat ik hoor van mensen uit de onderwijspraktijk. Speciale scholen zijn nog altijd booming.'

Passend onderwijs is volgens Begeer een 'prachtig' maar onder de huidige omstandigheden moeilijk haalbaar ideaal. 'Het is heel goed als leerlingen met autisme gewoon in hun eigen wijk naar school kunnen,' zegt hij. 'Dan hoeven ze niet iedere dag met de taxi naar school en maken ze bovendien makkelijker vriendjes in de buurt. Maar het is op dit moment gewoon niet realistisch. In een reguliere klas zitten vaak vijftientig tot dertig leerlingen en leraren hebben noch de expertise noch de middelen om elk kind op de juiste wijze te ondersteunen.'

Geen goede ondersteuning

Uit recent onderzoek van één van Begeers masterstudenten,

Renée Kränlein, blijkt ook duidelijk dat passend onderwijs leerlingen met autisme niet veel heeft opgeleverd. Voor haar onderzoek maakte Kränlein gebruik van de NAR-data van in totaal

ruim 1200 leerlingen met autisme tussen de vijf en de achttien jaar.

Belangrijkste conclusies: het aantal leerlingen met autisme in het reguliere onderwijs nam sinds 2014 niet toe. Meer leerlingen met autisme stapten over van het reguliere naar het speciale onderwijs dan andersom. En: vrijwel geen leerling met autisme maakte een tijdelijke 'tussenstop' in het speciale onderwijs om daarna weer terug te keren in het reguliere onderwijs. De verwachting bij de invoering van passend onderwijs was dat dit laatste vaker zou gaan gebeuren.

Volgens Begeer is er mogelijk zelfs sprake van een verslechtering van de positie van leerlingen met autisme. 'Tijdens gesprekken met docenten op speciale scholen hoor ik vaak dat meer leerlingen met autisme dan voorheen het wel een tijdje proberen in het reguliere onderwijs. Op een gegeven moment moeten ze daar dan toch weg omdat het niet lukt. Vaak doordat school niet de ruimte heeft om ze goed te kunnen ondersteunen. Regelmatig worden deze leerlingen in het reguliere onderwijs ook gepest. Beschadigd komen ze dan uiteindelijk terecht in het speciaal onderwijs of het voortgezet speciaal onderwijs.'

Slaapproblemen

Een andere conclusie van Kränleins masteronderzoek is dat leerlingen met autisme en een lagere intelligentie en/of veel bijkomende klach-

ten, vaker terechtkomen in het (voortgezet) speciaal onderwijs. 'Vóór de invoering van passend onderwijs was dit ook al het geval,' zegt Begeer. 'Ook dat is blijkbaar niet veranderd.'

Het NAR doet al jaren onderzoek naar bijkomende klachten bij zowel kinderen en jongeren als volwassenen met autisme. 'Opvallend is dat slaapproblemen en vermoeidheid bij beide groepen al jaren bovenaan de top vijf staan van de bijkomende lichamelijke problemen,' zegt Begeer. 'Uit recent NAR-onderzoek blijkt dat de gevolgen hiervan groot zijn. Zo is er een duidelijke relatie tussen slaap, overprikkeling en het gevoel van welbevinden bij mensen met autisme.'

Andere voorbeelden van veel voorkomende bijkomende klachten bij kinderen en jongeren met autisme zijn AD(H)D, leerstoornissen, sensorische integratiestoornis en angst- en/of dwangstoornis, zo blijkt uit de NAR-rapportage van 2018.

Thuiszitters

Het terugbrengen van het aantal thuiszitters was in 2014 ook één van de belangrijkste doelen van passend onderwijs. Opmerkelijk genoeg stijgt het aantal thuiszitters sinds de invoering van deze onderwijshervorming alleen maar - ook vorig schooljaar (2017-2018) weer met 267 tot in totaal 4479 jongeren die langer dan drie maanden thuis zaten. Geschat wordt dat een derde van alle thuiszitters autisme heeft. Exacte cijfers ontbreken.

Ook steeg onverminderd het aantal leerlingen met een vrijstelling op grond van artikel 5a van de Leerplichtwet, bedoeld voor kinderen en jongeren die door een zware lichamelijke of psychische beperking niet naar school kunnen. Het gaat om een stijging van maar liefst zestig procent sinds schooljaar 2011-2012. Volgens een recente studie van onderzoeksbureau Regioplan heeft zeventien procent van de leerlingen met een 'vrijstelling 5a' autisme of Gilles de la Tourette.

Het onderwijs is, kortom, nog lang niet passend voor leerlingen met autisme. Dat blijkt ook heel duidelijk uit de NAR-rapportage van 2018. Gevraagd naar de drie allerbelangrijkste dingen waar hun kind last van heeft op het gebied van onderwijs, noemt een kwart van de ouders van kinderen met autisme in hun top 3: onderwijs dat niet aansluit bij wat hij of zij nodig heeft. ●

'Beschadigd komen leerlingen met autisme uiteindelijk terecht in het speciaal onderwijs'

NAR informatie en aanmelden
nederlandsautismeregister.nl

NAR zoekt leerlingen en ouders

Om de onderwijspositie van kinderen en jongeren met autisme goed te kunnen blijven volgen is het NAR op zoek naar ouders van kinderen met autisme (tot 16 jaar) die jaarlijks een vragenlijst willen invullen. Ook leerlingen vanaf 16 jaar en ouder worden uitgenodigd om deel te nemen. Doel is verbetering van het onderwijs aan leerlingen met autisme. Verder kan iedereen met autisme zich aanmelden voor het NAR.